تحقیقی

مجله دندانپزشکی جامعه اسلامی دندانپزشکان/ دوره ۱۷، شماره ۱، بهار ۱۳۸۴، ۱۰۴-۱۱۲

تأثیر اشتغال دانشجویان دندانپزشکی بر موفقیت تحصیلی آنان در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران سال (۸۲-۱۳۸۳)

دکتر مریم قوام* - دکتر فرشاد پورملک** - دکتر وحید ایمانی***

*- دانشیار گروه آموزشی ترمیمی دانشکده دندانپزشکی و مرکز تحقیقات دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران.

**- دستیار گروه آموزشی اپیدمیولوژی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران

***- دندانپزشک.

چکیده

زمینه و هدف: *موفقیت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی یک مسئله بسیار مهم در آموزش دندانپزشکی است که در صورت عدم کنترل، موجب پایین آمدن سطح علمی دندانپزشکان خواهد شد. این مطالعه با هدف بررسی تاثیر اشتغال دانشجویان بر موفقیت تحصیلی آنان در گروهی از دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شده است.*

روش بررسی: *این مطالعه به صورت یک بررسی توصیفی - تحلیلی به روش مقطعی بر روی کلیه دانشجویان ورودی مهر ۷۷-۱۳۷۹ دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۳ صورت گرفت که از دویست دانشجوی تحت بررسی، ۸۳ نفر آنان در طی دوران تحصیل، اشتغال به کار داشتند. در این بررسی معدل کسب شده توسط دانشجویان ملاک موفقیت تحصیلی بوده است و ابزار گردآوری داده ها ، پرسشنامه بوده که توسط دانشجویان تکمیل شده و برای آنالیز داده ها از آزمون آماری t و ANOVA و همچنین ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد و $P<0/05$ معنی دار تلقی شد.*

یافته‌ها: *نتایج نشان داد که اشتغال به کار دانشجویان اعم از مشاغل مرتبط و غیر مرتبط با دندانپزشکی تاثیر منفی بر موفقیت تحصیلی آنان دارد.($p=0/001$)، در این مطالعه دانشجویان دختر در مقایسه با پسر، افراد مجرد در مقایسه با افراد متاهل و دانشجویان جوان در مقایسه با دانشجویان مسن از میانگین معدل بهتری برخوردار بودند.*

نتیجه‌گیری: *باتوجه به نتایج این بررسی ، توجه به مسائل معیشتی و بهبود امکانات رفاهی برای دانشجویان امری ضروری بوده و می تواند یکی از عوامل بسیار مهم و موثر در موفقیت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی باشد.*

کلید واژه ها: *دندانپزشکی ـ دانشجو ـ اشتغال ـ موفقیت تحصیلی.*

وصول مقاله: ۸۳/۸/۲۵ اصلاح نهایی: ۸۳/۱۲/۹ پذیرش مقاله: ۸۳/۱۲/۲۶

نویسنده مسئول: گروه ترمیمی، دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران ghavamma@sina.tums.ac.ir

مقدمه

موفقیت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی یک مسئله بسیار مهم در آموزش دندانپزشکی است که عدم توجه به آن موجب پایین آمدن سطح علمی دندانپزشکان آینده خواهد شد، با توجه به اینکه فارغ التحصیلان این رشته بایستی ضامن سلامتی و بهداشت دهان و دندان جامعه باشند، اهمیت این مسئله قابل انکار نیست.

بی‌شک یکی از مشکلات اصلی اکثر دانشجویان تأمین مخارج تحصیلی و مشکلات معیشتی آنان است که می تواند بر موفقیت تحصیلی آنان اثرگذار بوده و باعث افت تحصیلی دانشجویان بشود. افت تحصیلی جوانان نه به عنوان یک

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

مشکل شخصی بلکه یک مشکل اساسی اجتماعی بوده و باید برای حل این مشکلات گامهای اساسی برداشت، زیرا مسائل ناشی از افت تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان در آینده گریبانگیر جامعه خواهد شد.(۱)

هزینه سنگین اجاره مسکن و تهیه خوراک و پوشاک در شرایطی که دانشجو از نظر مالی مستقل نمی باشد و از خود تولیدی ندارد، بر عهده خانواده اوست، خانواده ای که خود مشکلات عدیده مالی و اقتصادی گریبانگیرش بوده و توانایی پشتیبانی تمام و کمال از فرزندان خود را ندارد و لذا هستند دانشجویانی که در نتیجه فقر و مشکلات معیشتی فرا رویشان ضرورتاً در طی تحصیل مشغول به کار می‌شوند.

اشتغال علاوه بر اینکه باعث خستگی روحی و جسمی دانشجو می‌شود، زمان مطالعه و استراحت و فعالیتهای علمی دانشجویان را کاهش داده و به نظر می رسد که در موفقیت تحصیلی آنان اثر گذار باشد.(۲)، افت تحصیلی دانشجویان و ترک تحصیل آنها علاوه بر مسائل و مشکلاتی که برای خود دانشجو ایجاد می‌کند، زیانهای فراوانی را برای کشور در برخواهد داشت، چرا که از یک طرف صرف هزینه های گزاف جهت دانشجو به عهده بودجه عمومی دولت است و از طرف دیگر افت تحصیلی برخی از دانشجویان باعث کاهش شانس بقیه برای بهره وری از استعداهایشان خواهد شد. لذا این مسئله می تواند یکی از بزرگترین معضلات جوامع دانشگاهی باشد.(۳)

نتایج یک تحقیق در انگلیس بیانگر افت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی در این کشور بود که از آن می توان به عنوان یک موضوع بسیار مهم و در حال افزایش نام برد که نتیجه آن افت کیفیت درمانهای دندانپزشکی در سالهای آینده در این کشور خواهد بود.(۴)

مشکلات اقتصادی و فقر مادی دانشجو یکی از عوامل بسیار مهم در افت تحصیلی است. وقتی که کمترینهای زندگی دانشجویی تامین نمی‌شود و دانشجو مجبور می شود به مشاغل جانبی بپردازد تا خود و خانواده اش را اداره کند، در این صورت فرصت کمتری خواهد داشت تابه مطالعه دروس تحصیلی خود بپردازد و دچار خستگی جسمی و روحی شده و فراگیری او پایین می آید. این امر منجر به افت تحصیلی خواهد شد.(۵)

خستگی یکی از عوامل موثر بر افت تحصیلی است ، در زمان خستگی تمرکز و دقت انسان بر روی مطالب یادگیری کاهش یافته و فراگیری صورت نمی گیرد، در دانشجویانی که در طی دوران تحصیل شاغل هستند، در نتیجه عدم استراحت و خواب کافی، خستگی در طول شبانه روز وجود دارد که باعث می گردد دانشجو در کلاس درس ، تمرکز کافی نداشته و بهره لازم را از کلاس نبرد.(۵)

هدف از این مطالعه بررسی تاثیر اشتغال ، اعم از مشاغل مرتبط و غیر مرتبط با دندانپزشکی در طی دوران تحصیل بر موفقیت تحصیلی دانشجویان است و سعی شده که از زوایای مختلف و با دیدی جامعه شناختی، عواملی را که در وضعیت تحصیلی دانشجو موثر هستند بااستناد به داده های آماری مورد بررسی قرار گیرد.

روش بررسی

این مطالعه توصیفی – تحلیلی به روش مقطعی و به صورت سرشماری بر روی تمامی دانشجویان ورودی مهر ۷۷ــ۱۳۷۹ رشته دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۳ به انجام رسید، ابتدا پرسشنامه‌ای که حاوی سئوالات مختلف از جمله جنس ، شهرستان محل تولد، سن، سال ورودی، تاهل و تجرد، دارا بودن شغل، وضعیت همسر دانشجو، وضعیت سکونت، معدل، حضور در کلاس و سئوالات دیگری بود بدون اینکه دانشجو نام خود را ذکر نماید تهیه و به دانشجویان ارائه گردید. از دویست دانشجوی تحت

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

بررسی، ۶۲ نفر ورودی مهر ۷۷ ، ۷۳ نفر ورودی مهر ۷۸ و ۶۵ نفر ورودی مهر ۷۹ بودند که ۸۳ نفر در طی دوران تحصیل، اشتغال به کار داشتند. در این مطالعه معدل کسب شده توسط دانشجویان ملاک موفقیت تحصیلی (متغیر وابسته) آنان در نظر گرفته شد و ارتباط و تاثیر متغیرهای مستقل سن، جنس، تاهل، مقطع تحصیلی همسر، رشته تحصیلی همسر، وضعیت تحصیلی همسر، اشتغال همسر، سطح درآمد همسر، زندگی مشترک، تعداد افراد تحت تکفل، شهر محل سکونت والدین، وضعیت سکونت والدین، وضعیت سکونت دانشجو، محیط مناسب برای مطالعه درسی، عدم حضور در کلاس، اشتغال مرتبط و غیر مرتبط با دندانپزشکی، مدت اشتغال، روزهای انجام کار، زمان انجام نوبت کاری و زمان رفت و برگشت به محل کار، با متغیر وابسته (موفقیت تحصیلی) بررسی گردید. نهایتاً داده‌ها با کمک نرم‌افزار آماری SPSS و آزمونهای t و ANOVA و همچنین ضریب همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و $P<0/05$ معنی دار تلقی شد.

یافته‌ها

یافته های این مطالعه نشان می دهد که از دویست دانشجوی تحت بررسی، ۱۱۴ نفر برابر ۵۷٪ دختر و ۸۶ نفر معادل ۴۳٪ پسر بودند که درصد مشاغلان در خانمها ۲۷/۵٪ و در آقایان ۶۳/۱٪ بود که در مجموع ۴۳٪ از دانشجویان در طی دوران تحصیل برای مدتی به کار اشتغال داشته و ۵۷٪ آنان هیچ گاه شاغل نبودند(نمودار۱).

در این بررسی اکثریت دانشجویان در گروه سنی ۲۴ سال و با میانگین سنی ۲۵/۶۷ سال قرار داشتند که پائینترین سن دانشجویان ۲۱ سال و بالاترین سن دانشجویان ۴۴ سال بود. از تعداد دویست دانشجوی تحت بررسی ۶۲ نفر ورودی سال ۱۳۷۷ و ۷۳ نفر ورودی سال ۱۳۷۸ و ۶۵ نفر ورودی سال

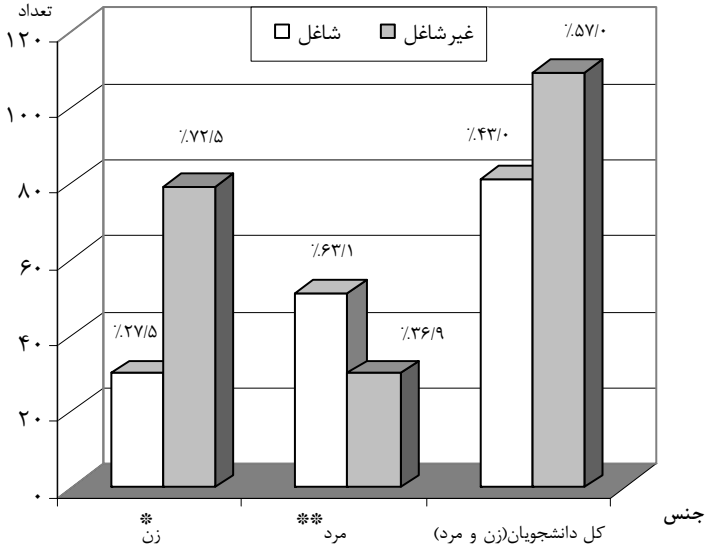

*تعداد کل دانشجویان زن برابر ۱۱۴ نفر

** تعداد کل دانشجویان مرد برابر ۸۶ نفر

نمودار ۱: مقایسه فراوانی دویست دانشجوی دندانپزشکی ورودی ۷۷-۷۹ تحت بررسی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی۸۲-۱۳۸۳ برحسب اشتغال به تفکیک جنسیت

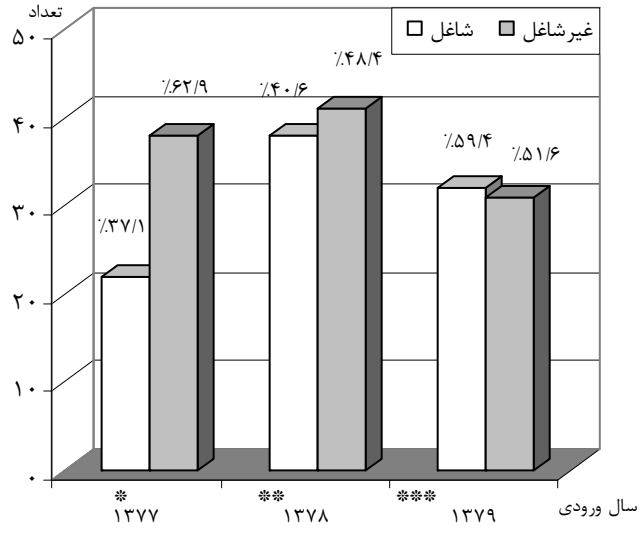

*جمع کل ورودیهای ۷۷ برابر ۶۲ نفر

** جمع کل ورودیهای ۷۸ برابر ۷۳ نفر

*** جمع کل ورودیهای ۷۹ برابر ۶۵ نفر

نمودار ۲: مقایسه فراوانی دویست دانشجوی دندانپزشکی ورودی ۷۷- ۷۹ تحت بررسی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۳برحسب اشتغال به تفکیک سال ورودی

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

۱۳۷۹ بودند که افراد شاغل ورودیهای سال ۷۷ با ۳۷/۱٪ و ورودیهای سال ۷۸ با ۴۰/۶٪ و بالاترین درصد افراد شاغل در ورودیهای سال ۷۹ با ۵۱/۶٪ می باشد(نمودار ۲).

از دانشجویان تحت بررسی ۱۳۳ نفر برابر با ۶۶/۵٪ مجرد و ۶۷ نفر معادل ۳۳/۵٪ متاهل بودند که از افراد مجرد ۳۷/۷٪ و از افراد متاهل۵۴٪ درطی دوران تحصیل به کار اشتغال داشتند.

نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین معدل زنان ۱۵/۲۰ به طور معنی داری بیشتر از مردان ۱۴/۷۱ بود، (P=۰/۰۰۴) و همچنین میانگین معدل افراد مجرد ۱۵/۲۲ نیز از افراد متاهل ۱۴/۵۳ بالاتر بود که از نظر آماری ارتباط معنی داری را نشان می داد.(P<۰/۰۰۱)، در رابطه با هدف اصلی طرح نیز دانشجویانی که اشتغال نداشتند دارای میانگین معدل ۱۵/۲۴ بالاتری از دانشجویان شاغل ۱۴/۶۹ بودند، (P<۰/۰۰۱) که این مسئله تاثیر منفی اشتغال بر موفقیت تحصیلی را نشان می‌دهد(جدول ۱).

همچنین بین عدم حضور در کلاس و موفقیت تحصیلی ارتباط معنی دار (P<۰/۰۰۱) وجود داشت و کسانی که غیبت نداشتند دارای میانگین معدل بیشتری بودند. به طوری که ضریب همبستگی پیرسون نشان داد، همبستگی معنی داری بین سن دانشجویان با موفقیت تحصیلی (P<۰/۰۰۱) و بین زمان مطالعه درسی با موفقیت تحصیلی (P=۰/۰۰۷) وجود دارد، به صورتی که دانشجویان جوانتر موفقیت تحصیلی بیشتری داشته و هر چقدر زمان بیشتری برای مطالعه صرف کرده اند، معدل بالاتری را کسب کرده‌اند.

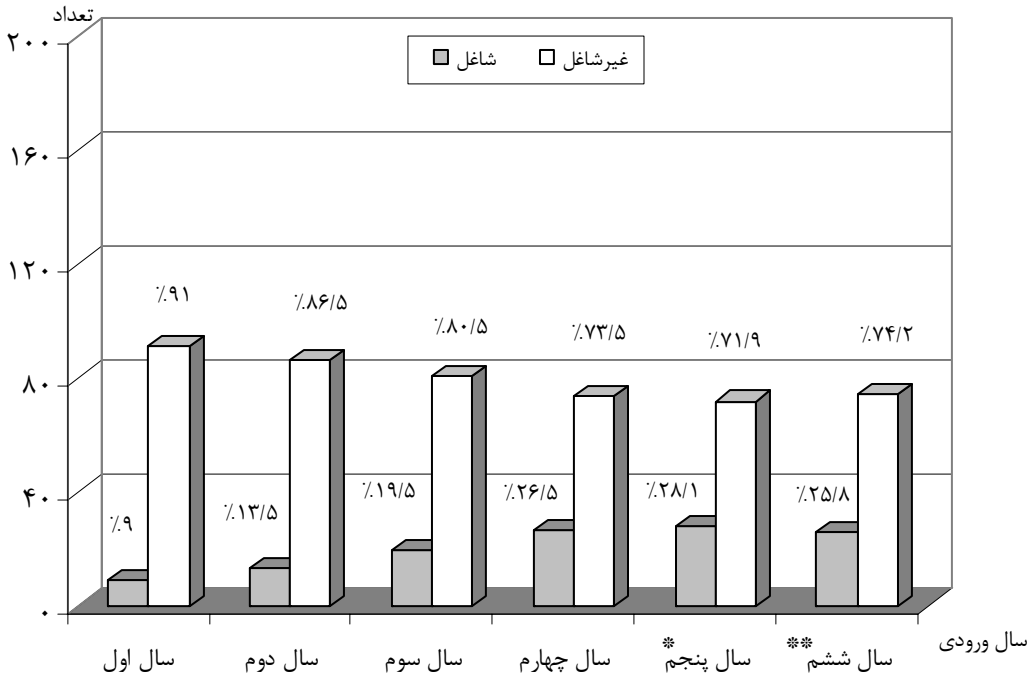

*- فقط دربرگیرنده دانشجویان ورودی ۷۷ و ۷۸ برابر ۱۳۵ نفر

** - فقط دربرگیرنده دانشجویان ورودی ۷۷ برابر ۶۲ نفر

نمودار ۳- مقایسه فراوانی دانشجویان شاغل و غیر شاغل در سالهای اول تا ششم تحصیل در دویست دانشجوی دندانپزشکی ورودی ۷۷ ـ۷۹ تحت بررسی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۳

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

جدول ۱: تفاوت میانگین معدل برحسب گروههای پاسخ متغیرهای مستقل و رابطه آنها با موفقیت تحصیلی (میانگین معدل) در دویست دانشجوی دندانپزشکی ورودی ۷۷ ـ ۷۹ تحت بررسی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۳

متغیر		میانگین معدل	تست لیون برای تساوی واریانس‌ها		p-value تست t مستقل (برای واریانس‌های مساوی)
			F	P-value	
اشتغال	دارد	۱۴/۶۹±۱/۱۰۹	۰/۹۵۸	۰/۳۲۹	۰/۰۰۱
	ندارد	۱۵/۲۴ ±۱/۱۹۸			
جنس	زن	۱۵/۲۰ ±۱/۱۳۸	۰/۲۰۷	۰/۶۵۰	۰/۰۰۴
	مرد	۱۴/۷۱ ±۱/۱۸۸			
تأهل	مجرد	۱۵/۲۲ ±۱/۱۵۲	۰/۵۵۰	۰/۴۵۹	< ۰/۰۰۱
	متأهل	۱۴/۵۳ ±۱/۱۰۷			
اشتغال همسر دانشجو	دارد	۱۴/۵۱ ±۱/۱۴۲	۰/۰۰۱	۰/۹۷۱	۰/۹۱۹
	ندارد	۱۴/۵۴ ±۱/۰۵۵			
وضعیت تحصیلی همسر دانشجو	دانشجو	۱۴/۷۸ ±۱/۰۵۲	۰/۰۴۸	۰/۸۲۸	۰/۲۰۷
	فارغ التحصیل	۱۴/۳۹±۱/۱۷۰			
زندگی مشترک دانشجو و همسر	دارد	۱۴/۵۶±۱/۰۶۹	۰/۲۶۶	۰/۶۰۸	۰/۶۳۰
	ندارد	۱۴/۴۱±۱/۱۸۲			
وضعیت سکونت والدین دانشجو	مالک	۱۴/۹۸±۱/۱۸۳	۰/۸۵۱	۰/۳۵۸	۰/۷۲۳
	مستأجر	۱۵/۰۹±۱/۲۴۲			
شهر محل سکونت والدین دانشجو	تهران	۱۵/۱۲±۱/۲۳۵	۱/۸۶۹	۰/۱۷۳	۰/۱۳۸
	خارج از تهران	۱۴/۸۷±۱/۱۲۰			
داشتن محیط مناسب برای مطالعه درسی	دارد	۱۵/۰۵±۱/۱۷۲	۰/۱۸۵	۰/۶۶۸	۰/۰۷۱
	ندارد	۱۴/۵۵±۱/۱۹۳			
داشتن اشتغال	مرتبط با دندانپزشکی	۱۴/۸۲±۰/۹۸۹	۰/۴۹۷	۰/۴۸۳	۰/۱۸۱
	غیرمرتبط بادندانپزشکی	۱۴/۵۰±۱/۱۱۶			

این مطالعه نشان داد که درصد دانشجویان شاغل در سالهای پایانی تحصیل بیشتر از سالهای آغازین بوده است به صورتی که بالاترین درصد اشتغال در سال پنجم با ۲۸/۱٪ و کمترین درصد اشتغال در سال اول تحصیل با ۹٪ بوده است (نمودار ۳).

یافته‌های این مطالعه حاکی از این بود که خصوصیات مربوط به همسر و والدین دانشجو از نظر آماری ارتباط معنی‌داری با موفقیت تحصیلی پیدا نمی کردند.

بحث

یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین سن و موفقیت تحصیلی (میانگین معدل) دانشجویان دندانپزشکی از نظر آماری ارتباط معنی داری وجود دارد (ضریب همبستگی پیرسون برابر ۰/۲۲۶- و P<۰/۰۰۱) به این صورت که هر چقدر سن دانشجویان بالاتر بوده، موفقیت تحصیلی (میانگین معدل) آنها پایینتر آمده است که این نتیجه با نتیجه تحقیق مجدالدین در ۱۳۷۳ مطابقت دارد.(۶) در این مطالعه زنان

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

(۵۷٪) فراوانی بیشتری را از مردان (۴۳٪) داشتند ولی مردان درصد اشتغال بیشتری (۶۳/۱٪) را نسبت به زنان (۲۷/۵٪) به خود اختصاص داده‌اند، یافته‌ها نشان می‌دهند که زنان نسبت به مردان دارای موفقیت تحصیلی بالاتری هستند (P=۰/۰۰۴) که این نتیجه با نتایج پژوهش صابری در۱۳۷۲ و مجدالدین در ۱۳۷۳ همخوانی دارد.(۶-۷)

همچنین نتایج این مطالعه نشان داد که تعداد افراد مجرد (۶۶/۵٪) از متاهل (۳۳/۵٪) بیشتر بود، ولی دانشجویان متاهل (۵۴٪) نسبت به مجرد (۳۷/۷٪) از درصد اشتغال بیشتری برخوردار هستند. یافته‌های تحلیلی نشان دادند که در سطح معنی داری α<۰/۰۵ موفقیت تحصیلی (میانگین معدل) در افراد مجرد از افراد متاهل بالاتر می باشد، (P<۰/۰۰۱)، که این نتایج با تحقیق ده بزرگی در ۱۳۷۳ همخوانی داشت.(۳)

در ارتباط با هدف اصلی این مطالعه که تعیین تاثیر اشتغال به کار دانشجویان دندانپزشکی در طی دوران تحصیل بر موفقیت تحصیلی آنان می‌باشد، اطلاعات حاصله بیانگر این است که اشتغال به کار دانشجویان اعم از کار مرتبط با دندانپزشکی و غیر مرتبط با دندانپزشکی در طی دوران تحصیل بر موفقیت تحصیلی آنان موثر است (P<۰/۰۰۱)، به صورتی که دانشجویان شاغل (میانگین معدل = ۱۴/۶۹) دارای موفقیت تحصیلی پایینتری نسبت به دانشجویان غیرشاغل (میانگین معدل=۱۵/۲۴) می‌باشند و اختلاف معنی داری بین مرتبط بودن یا غیر مرتبط بودن مشاغل با رشته دندانپزشکی مشاهده نشد (P=۰/۱۸۱) یعنی اشتغال به طور کلی اعم از مشاغل مرتبط و غیرمرتبط با دندانپزشکی می‌تواند تاثیر منفی خود را بر موفقیت تحصیلی بگذارد (جدول ۱)، این یافته‌ها با نتایج بوراکی در ۱۳۷۲ مطابقت نداشت(۸) ولی با سایر مطالعات که در این رابطه انجام شده همخوانی داشت.(۹ــ۱۱)، در پاره ای موارد دانشجویان اصرار دارند که برای فراگیری کارهای عملی در درمانگاهها یا مطبها به صورت مشاهده گر (Observer) حضور یابند و گاه مشاهده می شود که برخی ازاین دانشجویان حتی اقدام به درمان بیماران هم می کنند. صرف نظر از مسائل قانونی مترتب بر این امر غیر اخلاقی، به نظر می رسد که فراگیری مطالب علمی از افرادی که صلاحت تایید شده ای برای آموزش ندارند خود اثرات منفی آموزشی دارد چنانچه در این مطالعه هم مشاهده شد که اشتغال حتی به حرفه های مرتبط با دندانپزشکی، اثرات منفی معنی داری بر موفقیت تحصیلی دارد، در واقع گاهی در اثر این اشتغال، مفاهیمی از درمان و روشهای درمانی در ذهن دانشجو تثبیت می شود که برای همیشه او را از فراگیری علمی این مطلب محروم می کند ،این مشکل شاید ثانویه به افزایش تعداد دانشجویان و کاهش رکوارمنت ها (Requirement) بیمارانی که در طی تحصیل در دانشکده می بیند، باشد. در هر صورت باید ترتیبی اتخاذ شود که دانشجو کار عملی خود را تحت نظارت استادان و در دانشکده های دندانپزشکی فراگیرد.

در رابطه با تاثیر و ارتباط متغیرهای مستقل اشتغال همسر دانشجو، وضعیت تحصیل، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی و سطح درآمد همسر، داشتن زندگی مشترک دانشجو و همسر، تعداد افراد تحت تکفل، شهر محل سکونت والدین، وضعیت سکونت والدین، مدت زمان اشتغال و زمان رفت و برگشت به محل کار با موفقیت تحصیلی از نظر آماری در سطح معنی‌داری α <۰/۰۵ ارتباط معنی‌داری مشاهده نگردید (جدول ۱).

در رابطه با داشتن محیط مناسب برای مطالعه درسی از نظر آماری ارتباط معنی‌داری وجود نداشت(P=۰/۰۷۱) ولی بیانگر این می تواند باشد که با داشتن محیط مناسب، میانگین معدل بالاتری توسط دانشجویان کسب گردیده است (جدول ۱). عدم حضور در کلاس درس با موفقیت تحصیلی، ارتباط

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

معنی داری دارد (P<۰/۰۰۱) به صورتی کـه دانـشجویانی کـه غیبت از کلاس، اعم از کلاس صبح و عصر نداشـته انـد از دو گروه دیگر که با غیبتهای یـک درس و چنـد درس بـوده انـد، دارای میانگین معدل و موفقیت تحصیلی بـالاتری هـستند،که این نتایج با تحقیق ده بزرگی در سال ۱۳۷۹ هم‌خوانی دارد.(۳)

در ارتبـاط بـا تـاثیر محـل سـکونت دانـشجو بـر موفقیـت تحصیلی، ارتباط معنی داری در سالهای اول تا چهارم تحـصیل مشاهده نـشد ولـی در سـال پـنجم و شـشم تحـصیل ارتبـاط معنـی‌داری وجـود داشـت، بـه صـورتی کـه در سـال پـنجم دانشجویانی که در منزل پدر و مادر سکونت داشتند نسبت بـه افرادی که در منزل شخصی (P=۰/۰ ۳۳) و منـزل اسـتیجاری (P=۰/۰۱۹) سکونت داشتند، دارای موفقیت تحصیلی بـالاتری بودند و در سال ششم نیز دانشجویانی که در منزل پدر و مـادر سـکونت داشـتند نـسبت بـه دانـشجویانی کـه در خوابگـاه (P=۰/۰۱۳) و در منزل شخصی (P=۰/۰۳۶) سکونت داشـتند دارای موفقیت تحصیلی بالاتری بودند که بـه نظـر مـی رسـد زندگی با خانواده و نداشتن مشکلات مربوط به غذا و مسکن از عوامل موثر در موفقیت تحصیلی آنان بوده است ، این نتایج بـا تحقیق هزار جریبی در سال ۱۳۷۳ مطابقت داشت.(۵)

در ارتبـاط بـا تـاثیر زمـان مطالعـه بـر موفقیـت تحـصیلی دانشجویان ارتباط معنی داری وجود داشت (ضریب همبـستگی پیرسون= ۰/۱۹۵ و P =۰/۰۰۷) به صورتی که افراد بـا صـرف زمان مطالعه بیشتر، موفقیت تحصیلی (میانگین معدل) بالاتری کسب کرده اند. در رابطه با تاثیر زمان نوبت کاری بر موفقیـت تحصیلی، به دلیل اینکه اکثریت دانشجویان شاغل (۸۸/۱٪) در نوبت کاری عصر به کار مشغول بودند، لذا از لحاظ آنالیز آماری قابل تحلیل با نوبت صبح و شب نبود.

در ارتباط با تـاثیر تعـداد روزهـای انجـام کـار بـر موفقیـت تحصیلی فقط در سال اول تحصیل ارتبـاط معنـی داری وجـود داشت (ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۹۸۸ و P=۰/۰۰۲) بـه صورتی که با افزایش تعداد روزهای انجام کار، میانگین معـدل دانشجویان کاهش یافته و موفقیت تحصیلی آنان کمتر می‌شود ولی در بقیه سالهای تحصیل ارتباط معنی داری مشاهده نشد.

لازم بـه ذکـر اسـت کـه مهمـتریـن منبـع کسـب درآمـد دانشجویان دندانپزشکی در این مطالعه، خانواده های آنان بوده و در اولویت دوم کمک هزینـه پرداختـی دانـشگاه مـی‌باشـد و منابع کسب درآمد دیگر در اولویتهای بعدی ذکر شده اند.

این نتایج به طور آشکار بیانگر این هستند که دانـشجویانی که مـسئولیت زنـدگی و کـانون خـانواده بـر دوش آنهـا بـوده، مجبورند برای امرار معاش و برطرف کردن مشکلات مالی خود در حین تحصیل به کار اشتغال داشته باشند که این مسئله خود باعث کاهش حضور آنان در کلاس درس شده و زمان مطالعـه درسی آنان را نیز به طور چشم گیری کم مـی نمایـد کـه ایـن اوامر به طور واضحی تاثیر منفی اشتغال اعم از مشاغل مـرتبط و غیرمرتبط بـا دندانپزشـکی بـر موفقیـت تحـصیلی را توجیـه می‌نماید.

البته گمان می رود که صرف تاهل نمی تواند مـانعی بـرای موفقیت تحصیلی باشد بلکه کمبود امکانات رفاهی و پـرداختن به مشاغل دیگر جهت کسب درآمد، به جای صرف زمانی کافی برای مطالعه و امور علمی و استراحت، می توانـد مـانع مهمـی جهت موفقیت در تحصیل باشد. بـه نظـر مـی رسـد بـا بهبـود امکانات رفـاهی مقـداری از فـشار مـالی از دوش دانـشجویان برداشته شده، تا آنان بتوانند زمان بیشتری را صـرف مطالعـه و امور تحصیلی خود نمایند و با رفع نارسـائیها از طریـق اعطـای کمک هزینه‌هـای تحـصیلی کـافی، تـامین خـوراک مناسـب، بهداشت و درمان و مسکن مناسب ، می‌توان به طور جـدی بـا عواملی که مانع موفقیت تحصیلی دانـشجویان در طـول دوران تحصیل می‌شود مقابـله کرد و دانشـجو را به عــنوان عنصری

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

فعال در امور پژوهشی و علمی وارد نظام دانشگاهی کرد.

نکته ای که اشاره به آن ضروری است این است کـه عـدم اشتغال دانشجو نیز امر غیر منطقی بـه نظـر مـی رسـد. طبعـاً باتوجه به میانگین سنی دانشجویان مورد مطالعه انتظار این که همچنان خانواده، یعنی پدر پیر و مادری خسته، بار زندگی ایـن عزیزان را بدوش بکشند عاقلانه نیست. باتوجه به اهمیت ایـن مسئله، به نظر می رسد که لازم باشد مراکز درمانی دانشگاهی و یا مراکـز پژوهـشی، بـه نـوعی شـرایطی فـراهم آورنـد کـه هم موجبات اشـتغال‌زایـی جهـت دانـشجویان فـراهم شـود و هم دانشجویان این فرصـت را پیـدا کننـد کـه تحـت شـرایط کنترل شده‌ای، ضمن کار و دریافت مزد، آنچه را که در مباحث نظری فرا گرفته اند بـه طـور عملـی، نیـز مـورد تجربـه قـرار دهند.

نتیجه‌گیری

میانگین بالای سن، تاهـل و اشتـغال، باعث کاهـش بالقوه تـوان فراگیـری مطالـب ارائـه شـده در حـین تحـصیل دانشجویان مـی شـود کـه پـایین بـودن معـدل ایـن گـروه از دانشجویان می‌تواند بیانگر این مطلب باشد. علاوه بر مجموعـه ای از مشکلات فرهنگی، اجتماعی، معیـشتی و اقتـصادی کـه گریبانگیر اکثر دانشجویان است، دانـشجویان دندانپزشـکی بـا هزینه‌های اضافه مربوط به تهیه کتب و وسایل کار مواجه انـد. با در نظر گرفتن مـوارد ذکـر شـده، توصـیه مـی شـود مراکـز آموزشی با همفکری و همکاری سـازمانهای اقتـصادی امکـان اعطای تسهیلات مالی با شرایط سـاده و بـاز پرداخـت طویـل المدت را برای دانشجویان فراهم آورند. ضمناً برنامـه‌ریزیهـای لازم برای به کارگیری دانشجویان در طرحهای تحقیقاتی و در برنامه‌های آموزشی صورت پذیرد.

تشکر و قدردانی

از کلیه دانشجویان عزیز و تمامی کسانی که در این مطالعه همکاری داشته اند قدرانی و تشکر می‌شود.

REFERENCES

1. Holmberg MB. Longitudinal studies of drug abuse in a fifteen years old population: 5 prognostic factor. Acta Psychiatry Scand 1985;71(3):207-10.

۲. جلالی، مهدی. روان شناسی برای زیستن، چاپ دوم. تهران: اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر؛ ۱۳۶۳.

۳. ده بزرگی، غلامرضا؛ موصلی، حیدرعلی. علل افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شیراز سـال ۱۳۷۸. مجلـه دانشگاه علوم پزشکی بابل، ویژه نامه مقالات آموزش پزشکی ۱۳۸۲، شماره ۲: ۷۴–۷۸.

4. Drummond JR, Duguid R. Student drop out from UK dental schools. Br Den J 1997;182(9):347-9.

۵. هزار جریبی دستکی، جعفر. بررسی علل افت تحصیلی دانشجویان دانشگاه تهران (دانشکده فنی). [پایـان نامـه]. تهـران: دانـشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۳.

۶. مجدالدین، عبدالرضا. بررسی عوامل موثر در افت تحـصیلی دانـشجویان دوره کارشناسـی (روزانـه) دانـشگاه شـهید چمـران اهـواز ۱۳۷۳–۱۳۷۴. [پایان نامه]. تهران: دانشگاه شهید بهشتی؛ ۱۳۷۴.

۷. صابری فیروزی، مهدی؛ پنجه شاهین، محمدرضا؛ موسوی نسب، مسعود. بررسی علـل مـشروط شـدن دانـشجویان دانـشگاه علـوم پزشکی شیراز سال تحصیلی ۷۶–۱۳۷۷. مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران: ویژه نامه چهارمین همایش کـشوری آموزش پزشکی ۱۳۷۹.

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

۸. بوراکی، شهناز. بررسی تاثیر اشتغال به کار دانشجویان پرستاری در طی دوران تحصیل بر موفقیت تحصیلی آنان در دانشکده های پرستاری و مامایی دانشگاههای علوم پزشکی واقع در شهر تهران سال۱۳۷۲.[پایان نامه].تهران:دانشگاه علوم پزشکی ایران؛ ۱۳۷۲.
۹. فتحی‌نوزان، عبدالحسینی. بررسی عوامل اقتصادی – اجتماعی موثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه شیراز در سال ۷۱-۷۲. [پایان نامه]. شیراز: دانشگاه شیراز؛ ۱۳۷۲.
۱۰. کریمی، محمدحسن. پیش بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان با توجه به متغیرهای تحصیلی: ویژگیهای شخصی و زمینه‌های خانوادگی. [پایان نامه]. تهران: دانشگاه تربیت مدرس؛ ۱۳۷۵.
۱۱. علیاری شوره دلی، شهلا. علل مشروط شدن دانشجویان پیراپزشکی دانشکده پرستاری مامایی و پیراپزشکی کرمانشاه در نیم‌سال تحصیلی ۷۶-۷۷ از دیدگاه خود دانشجویان. مجله دانشگاه علوم پزشکی تهران: ویژه نامه چهارمین همایش کشوری آموزش پزشکی؛ ۱۳۷۹.

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]

تحقیقی

مجله دندانپزشکی جامعه اسلامی دندانپزشکان/ دوره ۱۷، شماره ۱، بهار ۱۳۸۴، ۱۰۴-۱۱۲

[Downloaded from jida.ir on 2024-04-20]